

Z PROBLEMATYKI TEOLOGICZNEJ

SEMINARE
t. 36 * 2015, nr 1, s. 79-89

Ks. RADOŚLAW BŁASZCZYK SDB
WSD TS, Łąd nad Wartą

HISTORIA MSZAŁU RODZINY SALEZJAŃSKIEJ

1. WPROWADZENIE

Kościół rozumiany jako wspólnota osób wierzących jest święty w swojej istocie. Do Kościoła przynależą również ci, którzy „zasnęli w pokoju Chrystusa”, dlatego istnieje komunika między Kościołem niebiańskim i ziemskim. Wszyscy zatem jesteśmy zjednoczeni mocą Ducha Świętego w Chrystusie. Mieszkańcy nieba, którzy są „głębiej zjednoczeni z Chrystusem, jeszcze mocniej utwierdzają cały Kościół w świętości”, a ponadto „wstawiają się za nami u Ojca” i stanowią dla nas wzór do naśladowania¹. Są to dwie podstawowe prawdy uzasadniające kult oddawany świętym, gdyż w świętych Kościół głosi misterium paschalne Chrystusa, bo z Nim „współcierpieli i zostali współuwieleni”, dlatego Kościół „przedstawia ich wiernym jako przykład, pociągający wszystkich przez Chrystusa do Ojca, a przez ich zasługi wyjednywa Boże dobrodziejstwa”².

Rodziny zakonne na przestrzeni wieków podejmowały starania, aby święci i błogosławieni pochodzący z nich grona mogli być czczeni w liturgii Kościoła. Konieczne jest wówczas opracowanie odpowiednich ksiąg liturgicznych do tego niezbędnych. Tak również było w przypadku Rodziny Salezjańskiej. Prawie na całym świecie powstały wydania Mszału Salezjańskiego. Dzięki temu Wspólnota Salezjańska w różnych kontekstach kulturowych podczas celebracji liturgicznej, oddając Bogu cześć w świętych i błogosławionych, czerpie zachętę do kroczenia drogą doskonałości chrześcijańskiej realizowanej w duchu św. Jana Bosko.

2. ETIOLOGIA POWSTANIA MSZAŁU RODZINY SALEZJAŃSKIEJ

Etologia powstania Mszału Rodziny Salezjańskiej wpisana jest w historię liturgii Kościoła, która w drugiej połowie XX wieku była bardzo dynamiczna.

¹ Por. Sobór Watykański II, *Konstytucja dogmatyczna o Kościele „Lumen gentium”* (21 listopada 1964), nr 49 [dalej: KK]; *Katechizm Kościoła Katolickiego*, Pallotinum, Poznań 1994, nr 954-959 [dalej: KKK].

² Sobór Watykański II, *Konstytucja o Liturgii Świętej „Sacrosanctum Consilium”* (4 grudnia 1963), nr 104 [dalej: KL].

Z tego powodu, nie sposób pominąć kilku znaczących jej elementów, które posiadały znaczący wpływ na kształtowanie *Proprium Salezjańskiego*. Stolica Apostolska starała się udoskonalić i uporządkować zarówno Mszał, jak i Liturgię godzin. Zmiany te dotyczyły głównie rubryk. Papież Jan XXIII, w dniu 25 lipca 1960 roku, podpisał pismo apostolskie *Motu Proprio Rubricarum Instructum*. Zwracał się w nim do kościołów partykularnych i zgromadzeń zakonnych o dostosowanie znaczących zmian we własnych kalendarzach i mszałach³. Sobór Watykański II, który wprowadził wiele znaczących zmian w liturgii, przyczynił między innymi się do powstania nowego *Ordo Missae* oraz *Calendarium Romanum*⁴. Koniecznością zatem było wydanie, 11 lutego 1969 roku, przez Pawła VI pisma apostolskiego *Mysterii Paschalis*. Zatwierdziło ono ogólne normy roku liturgicznego i nowy ogólny kalendarz rzymski. Papież Paweł VI w *Mysterii Paschalis* przypomniał nauczanie Vaticanum II, który zwracał uwagę, że istotą kultu chrześcijańskiego jest obchód misterium paschalnego w kontekście roku liturgicznego⁵. Znalazły się w tym dokumencie również informacje odnośnie do wspomnień świętych. Proklamują one cuda Chrystusa, które się odzwierciedliły w Jego sługach, dając jednocześnie wiernym przykłady do naśladowania. Wspomnienia liturgiczne świętych i błogosławionych odnawiają paschalne misterium Jezusa Chrystusa⁶.

Kongregacja Kultu Bożego i Dyscypliny Sakramentów w dniu 24 czerwca 1970 roku wydała instrukcję *De calendariis particularibus atque Officiorum et Missarum Propriis recognoscendis* dotyczącą reformy kalendarzy partykularnych⁷ oraz własnych części Liturgii godzin i Mszy św. Znajduje się w niej, powołująca się na KL 111, zachęta Kongregacji skierowana również do rodzin zakonnych: „Pozostaje z kolei do wypełnienia druga część wspomnianego polecenia, aby mianowicie inni Święci byli odpowiednio czczeni w tych miejscach, gdzie ich kult zalecają specjalne racje, a więc w poszczególnych krajach, diecezjach, rodzinach zakonnych, dla których ci święci będą bardziej bliscy”⁸.

W tej instrukcji Kongregacja zaprasza rodziny zakonne do przejrzenia *Własnych Kalendarzy Liturgicznych*, mszałów oraz liturgii godzin. W zamyśle autorów ma to w celu umożliwienie uczczenia własnych świętych i błogosławionych. Kongregacja przy okazji wymienia i omawia szczegółowo obowiązujące normy i przepisy z tym związane.

³ Por. Jan XXIII, *Motu Proprio Rubricarum Instructum* (25 lipca 1960), AAS 54 (1960), s. 593-740.

⁴ Por. Paweł VI, *Ordo Missae et Calendarium Romanum*, Notitiae 5(1969), s. 139-140.

⁵ Por. Paweł VI, *List apostolski „Mysterii Paschalis”*, w: *Mszał Rzymski dla diecezji polskich*, Poznań 1986, s. [64]; Notitiae 5(1969), s. 159-162.

⁶ Por. tamże, s. [65].

⁷ Por. K. Konecki, *Rok liturgiczny i Kalendarz w reformie Soboru Watykańskiego II. Kwestie redakcyjne*, Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Mikołaja Kopernika, Toruń 2010.

⁸ *De calendariis particularibus atque Officiorum et Missarum Propriis recognoscendis* (24 czerwca 1970), AAS 62 (1970), s. 651-663; tłumaczenie polskie w: *Posoborowe prawodawstwo kościelne*, t. III, red. E. Sztafrowski, Akademia Teologii Katolickiej, Warszawa 1971, s. 245.

3. POWSTANIE PIERWSZEGO MSZAŁU RODZINY SALEZJAŃSKIEJ

W odpowiedzi na powyższą Instrukcję Kongregacji, Zarząd Generalny Towarzystwa św. Franciszka Salezego z siedzibą w Rzymie podjął starania opracowania *Messe Proprie della Societa di san Francesco di Sales*. Ówczesny Przełożony generalny Zgromadzenia Salezjańskiego ks. Alojzego Ricceri SDB, szósty następca św. Jana Bosko, powołał komisję, która zajęła się opracowaniem tekstów eucharystycznych pierwszego *Proprium Salezjańskiego*. Miała ona ułatwione zadanie, gdyż w tym czasie po zakończeniu Vaticanum Secundum Stolica Apostolska w ramach recepcji soborowej powołała radę liturgiczną zwaną *Concilium ad exsequendam Constitutionem de sacra liturgia*, której zadaniem było czuwanie nad wprowadzeniem w życie Konstytucji o Liturgii Świętej *Sacrosanctum Concilium*. Opracowała ona następujące Instrukcje: *Inter oecumenici* (1964), *Tres abhinc annos* (1967), *Liturgicae instaurationes* (1970), *Musicam Sacram* (1967), *Eucharisticum misterium* (1967)⁹. W swej treści zawierały one cenne wskazówki, z których skorzystała wspomniana wyżej salezjańska komisja opracowująca *Messe Proprie della Societa di san Francesco di Sales*. Mszał został zatwierdzony przez Kongregację Kultu Bożego i Dyscypliny Sakramentów w dniu 30 marca 1974 roku¹⁰.

Pierwsze *Messe Proprie della Societa di san Francesco di Sales* (95 stron) posiadało następujący kalendarz własny:

STYCZEŃ

24 – św. Franciszka Salezego – biskupa i doktora Kościoła – patrona Zgromadzenia Salezjańskiego – święto;

31 – św. Jana Bosko – kapłana, Założyciela Zgromadzenia Salezjańskiego, Zgromadzenia Córek Maryi Wspomożycielki Wiernych i Współpracowników Salezjańskich – uroczystość;

LUTY

1 – wspomnienie wszystkich zmarłych salezjanów;

MAJ

6 – św. Dominika Savio – młodzięca – święto;

13 – św. Marii Dominiki Mazzarello – dziewicy, Współzałożycielki Zgromadzenia Córek Maryi Wspomożycielki Wiernych – święto, dla Córek Maryi Wspomożycielki – uroczystość;

24 – Maryi Wspomożycielki Wiernych – głównej patronki Zgromadzenia Salezjańskiego i Córek Maryi Wspomożycielki – uroczystość;

⁹ Por. A. Bugnini, *La riforma liturgica (1948-1975)*, nuova edizione riveduta e arricchita di note e di supplementi per una lettura analitica, Centro Liturgico Vinzenziano, Roma 2012; S. Cichy, *Odnova liturgiczna Soboru Watykańskiego II rzeczy dokonane – idee przewodnie – perspektywy*, Ruch Biblijny i Liturgiczny (1986), s. 6-7.

¹⁰ Por. Sacra Congregatio pro Cultu Divino, *Prot. N. 1227/74* (30 marca 1974), w: *Messe Proprie della Societa di San Francesco di Sales*, Roma 1974, s. 5.

CZERWIEC

23 – św. Józefa Cafasso – kapłana – wspomnienie obowiązkowe;

PAŹDZIERNIK

29 – bł. Michała Rua – kapłana – wspomnienie obowiązkowe¹¹.

Jak wynika z powyższego zestawienia, Mszał był skierowany zarówno do Zgromadzenia św. Franciszka Salezego, jak i do Zgromadzenia Córek Maryi Wspomożycielki Wiernych. Proprium jest bardzo skromne pod względem ilości wspomnień świętych i błogosławionych. Zawiera ono tylko 5 świętych i 1 błogosławionego. Każde wspomnienie liturgiczne, oprócz tekstów euchologicjnych, zawiera również czytania mszalne wraz z psalmem responsoryjnym i wersetem przed Ewangelią. Ponadto Mszał zawiera teksty euchologicjne do wspomnienia zmarłych współpracowników salezjańskich, ofiarodawców i zmarłych rodziców salezjanów. Jego struktura jest bardzo uboga, gdyż nie zawiera prefacji, kanonu obrzędów Mszy świętej, teksów modlitwy powszechnej dostosowanych do poszczególnych wspomnień liturgicznych oraz nie posiada zapisów nutowych.

4. POWSTANIE DRUGIEGO MSZAŁU RODZINY SALEZJAŃSKIEJ

Pierwsze wydanie *Proprium Salezjańskiego* wymagało uzupełnienia w związku z pojawieniem się nowych świętych i błogosławionych. Konieczne było również dokonanie rewizji generalnej zarówno pod względem merytorycznym, jak i formalnym w kontekście odnowy posoborowej w Rodzinie Salezjańskiej, a także wielu poprawek. Przełożony generalny Towarzystwa Salezjańskiego ks. Egidio Viano SDB powołał komisję specjalnie do tego przeznaczoną, która w sposób kompetentny poprawiła obecne w *Proprie della Societa di san Francesco di Sales* teksty euchologicjne oraz wypracowała nowe. Ponadto zwiększono ilość czytań, dając przy tym możliwość wyboru.

Kolejnym krokiem w formowaniu się nowego Proprium Rodziny Salezjańskiej było jego zatwierdzenie przez Przełożonego generalnego wraz z Radą Generalną oraz zwrócenie się do Kongregacji Kultu Bożego i Dyscypliny Sakramentów o zatwierdzenie nowego Mszału Salezjańskiego¹². Prośba Zarządu Zgromadzenia Towarzystwa Salezjańskiego z dnia 9 czerwca 1987 roku została rozpatrzona pozytywnie. W dniu 20 lipca 1989 roku wspomniana Kongregacja, na mocy uprawnień nadanych przez papieża św. Jana Pawła II, wydała pisemną zgodę umożliwiającą drukowanie nowego uzupełnionego *Messe Proprie della Societa di san Francesco di Sales*¹³.

¹¹ Por. tamże, s. 7.

¹² Por. Sedes Generalia Operum Sancti Ioannis Bosco, *Prot. n. 87/ 1107* (31 stycznia 1990), w: *Messae Proprie Societatis sancti Francisco Silesii et Instituti Filiarum Mariae Auxiliatricis*, red. E. Viano, Roma 1990, s. 5.

¹³ Congregatio de Cultu Divino et Disciplina Sacramentorum, *Prot. CD 932/87* (20 lipca 1989), w: *Messale Proprio della Famiglia Salesiana*, s. 6.

Drugie oficjalne wydanie Mszału Salezjańskiego *Missae Proprie Societatis sancti Francisci Silesii et Instituti Filiarum Mariae Auxiliatricis* zostało początkowo wydane i wydrukowane w Rzymie w 1990 roku w języku łacińskim. Następnie, w tym samym roku, Proprium zostało przetłumaczone i wydane w Rzymie w języku włoskim pod nazwą *Messale Proprio della Famiglia Salesiana*. Opisane wyżej pierwsze wydanie Proprium Salezjańskiego, jak wskazuje sam tytuł *Messe Proprie della Societa di san Francesco di Sales*, było przeznaczone dla Zgromadzenia Salezjańskiego. Drugie wydanie Proprium w języku łacińskim już w swoim tytule *Missae Proprie Societatis sancti Francisco Silesii et Instituti Filiarum Mariae Auxiliatricis* (151 stron) wskazuje, że jego adresatami są: Zgromadzenie Salezjańskie i Zgromadzenie Córek Maryi Wspomożycielki Wiernych. We włoskim tłumaczeniu drugiego wydania Proprium tytuł brzmiał następująco: *Messale Proprio della Famiglia Salesiana* (259 stron). Ten werbalny zabieg lingwistyczny suponuje o wiele szerszy zakres odbiorców Mszału Salezjańskiego. Do jego grona, czyli do członków Rodziny Salezjańskiej – jak podaje były Przełożony generalny Towarzystwa Salezjańskiego ks. Pasqual Cavez Villanueva SDB - obecnie należą 23 grupy, między innymi: Towarzystwo św. Franciszka Salezego (Salezianie Księdza Bosko), Instytut Córek Maryi Wspomożycielki, Stowarzyszenie Salezjanów Współpracowników, Stowarzyszenie Maryi Wspomożycielki, Stowarzyszenie Byłych Wychowanków i byłych Wychowanek Księdza Bosko, Stowarzyszenie Byłych Wychowanków i byłych Wychowanek Córek Maryi Wspomożycielki, Instytut Wolontariuszek Księdza Bosko, Córki Najświętszych Serc Jezusa i Maryi, Salezjanki Oblatki Najświętszego Serca Pana Jezusa, Apostołki Najświętszej Rodziny, Siostry Miłosierdzia z Miyazaki, Siostry Misjonarki Maryi Wspomożycielki, Córki Boskiego Zbawiciela, Siostry Służebniczki Niepokalanego Serca Maryi, Siostry Jezusa Młodzieńca, Stowarzyszenie Damas Salesianas, Wolontariusze z Księdzem Bosko, Siostry Katechetki Maryi Niepokalanej i Wspomożycielki, Córki Królewskiej Godności Maryi Niepokalanej, Świadkowie Zmartwychwstałego 2000, Zgromadzenie św. Michała Archanioła, Zgromadzenie Sióstr Zmartwychwstania i Zgromadzenie Sióstr Głosicielek Pana¹⁴. Drugie wydanie Mszału Salezjańskiego zawierało następujący kalendarz własny:

STYCZEŃ

22 - bł. Laury Vicunia – dziewicy (dziewczęcia), wychowanki Zgromadzenia Córek Maryi Wspomożycielki Wiernych – wspomnienie dowolne;

24 – św. Franciszka Salezego – biskupa i doktora Kościoła – patrona Zgromadzenia Salezjańskiego – święto;

31 – św. Jana Bosko – kapłana, Założyciela Zgromadzenia Salezjańskiego, Zgromadzenia Córek Maryi Wspomożycielki Wiernych i Współpracowników Salezjańskich – uroczystość;

¹⁴ Por. P. Cavez Villanueva, *Rodzina Salezjańska wczoraj i dziś: nasienie stało się drzewem, a drzewo lasem – Wiązanka 2009 – komentarz Przełożonego Generalnego Towarzystwa Salezjańskiego*, Rzym 2009, tłumaczenie polskie: P. Szelaż (red.), Poligrafia Inspektoratu Towarzystwa Salezjańskiego, Kraków 2009, s. 8.

LUTY

1 – wspomnienie wszystkich zmarłych salezjanów;

MARZEC

12 – bł. Alojzego Orione – kapłana - wspomnienie dowolne;

MAJ

6 – św. Dominika Savio – młodzięca – święto;

13 – św. Marii Dominiki Mazzarello – dziewicy, Współzałożycielki Zgromadzenia Córek Maryi Wspomożycielki Wiernych – święto, dla Córek Maryi Wspomożycielki – uroczystość;

19 – św. Leonarda Muliardo – kapłana – wspomnienie dowolne;

24 – Maryi Wspomożycielki Wiernych – głównej patronki Zgromadzenia Salezjańskiego i Zgromadzenia Córek Maryi Wspomożycielki Wiernych – uroczystość;

CZERWIEC

23 – św. Józefa Cafasso – kapłana – wspomnienie obowiązkowe;

PAŹDZIERNIK

24 – bł. Alojzego Guanella – kapłana – wspomnienie dowolne;

25 – Rocznica poświęcenia kościoła własnego (jeśli nie jest znana dokładna data) – uroczystość;

29 – bł. Michała Rua – kapłana – wspomnienie dowolne;

LISTOPAD

13 – św. Alojzego Versiglia – biskupa i św. Kaliksta Caravario – kapłana – pierwszych męczenników salezjańskich – wspomnienie dowolne;

GRUDZIEŃ

5 – bł. Filipa Rinaldiego – kapłana, założyciela świeckiego Instytutu Wolontariuszy św. Jana Bosko (VDB) – wspomnienie dowolne¹⁵.

W tym miejscu należałoby dokonać krótkiej charakterystyki drugiego wydania Mszału Salezjańskiego. Ówczesny Przełożony generalny salezjanów ks. Egidio Viganò SDB w oficjalnym piśmie Zarządu Generalnego Towarzystwa Salezjańskiego z dnia 31 stycznia 1990 roku tymi słowami dokonał oceny nowego Mszału Salezjańskiego: „(...) jest on skierowany do wielu adresatów: Towarzystwa św. Franciszka Salezego, Instytutu Córek Maryi Wspomożycielki, Ochotniczek Księdza Bosko, Współpracowników Salezjańskich i do wszystkich instytutów życia konsekrowanego, które są członkami Rodziny Salezjańskiej, a które już skierowały prośbę, albo przedstawią

¹⁵ Por. *Missae Propriae Societatis sancti Francisci Salesii et Institutii Filiarum Mariae Auxiliatricis*, s. 8-9.

ją później, o możliwość korzystania z Mszału (zob. Deklaracja Kongregacji do Spraw Instytutów Życia Konsekwowanego i Stowarzyszeń Życia Konsekwowanego i Stowarzyszeń Życia Apostolskiego, 7 września 1989, prot. 22475/89). Zgodnie z zasadami reformy liturgicznej przeprowadzonej w Kościele, Mszał Rodziny Salezjańskiej jest podzielony na dwie części: odsyłają one do Chrystusa obecnego w swoim słowie i w Chlebie życia, jak również przywołują znaczenie dwóch stołów, poprzez które Kościół, w słowie Bożym, celebryje święte misteria dla zbawienia świata. Formularze mają charakter całościowy; charakteryzują się bogactwem tekstów euchologicznych, które wyrażają charyzmat Rodziny Salezjańskiej Księdza Bosko w zróżnicowanych typach duchowości, wypływających, a następnie branych z przykładu Świętego Założyciela. Jednym z nowych aspektów jest «Dodatek», który zbiera przede wszystkim formularze Mszy na niektóre okoliczności związane z misją salezjańską; a także Mszę wotywną o Błogosławionej Dziewicy Maryi, Wspomożycielce chrześcijan. Nowy Mszał prezentuje się także jako pomoc dla godnej celebracji otrzymanych, bogatych charyzmatów kościelnych; do bardziej skutecznego życia Ewangelią, razem z Księdzem Bosko obecnym wśród młodzieży i ludu; dla wydobywania wartości tkwiących w żywych «wzorcach» (odbiciach szczególnej świętości, która nieustannie odsyła do Ojca, jedynego Świętego). Jest on więc narzędziem, które – w celebrowaniu wspomnienia Paschy Chrystusa – pomaga w ożywianiu pamięci o świętości naszej Rodziny (Rz 11,16: «jeżeli korzeń jest święty, to i gałęzie») i o wypływającym z niej obowiązku przedłużania jej w liturgię życia¹⁶.

Drugie wydanie Mszału Salezjańskiego było o wiele bogatsze od pierwszego, między innymi pod względem ilości świętych i błogosławionych. Kiedy pierwsze Proprium zawierało 5 świętych i 1 błogosławionego, drugie wydanie zawierało już 6 świętych i 7 błogosławionych. Każde wspomnienie świętego posiadało własne teksty euchologiczne, w tym prefacje, teksty liturgii słowa oraz formularz modlitwy wiernych. Ponadto Mszał Rodziny Salezjańskiej zawierał *Ordo Missae*, a w nim między innymi znajdowały się teksty czterech Modlitw Eucharystycznych. Godnym zauważenia jest fakt, że w *Messale Proprio della Famiglia Salesiana* znajdował się zapis muzyczny tekstów trzech pierwszych Modlitw Eucharystycznych, doxologii, aklamacji po Przeistoczeniu, których nie ma we włoskim Mszale Rzymskim. Przedstawione wyżej i omówione *Messale Proprio della Famiglia Salesiana* stało się inspiracją dla salezjanów pracujących w różnych kontekstach kulturowych niemal na całym świecie do mobilizacji wysiłków w celu wydania Mszału we własnym języku. Dokonało się to na przykładzie Polski.

5. POWSTANIE MSZAŁU RODZINY SALEZJAŃSKIEJ W JĘZYKU POLSKIM

Na prośbę przełożonych wyższych czterech inspektorii polskich, skierowaną do Zarządu Generalnego Towarzystwa Salezjańskiego o zezwolenie na polskie tłumaczenie

¹⁶ Sedes Generalia Operum Sancti Ioannis Bosco, Prot. n. 87/ 1107 (31 stycznia 1990), w: *Messae Proprie Societatis sancti Francisco Silesii et Instituti Filiarum Mariae Auxiliatricis*, s. 5-6.

i po pozytywnym rozpatrzeniu sprawy, Mszał został przetłumaczony na język polski. Polski Mszał jest bogatszy od drugiego wydania włoskiego. Znajdują się w nim nowi święci i błogosławieni Rodziny Salezjańskiej kanonizowani i beatyfikowani po 1990 roku. Polski Mszał Rodziny Salezjańskiej zawiera 9 świętych i 115 błogosławionych. Dwa wspomnienia zawierają 52 błogosławionych. Są to zwłaszcza męczennicy hiszpańscy (22 września) oraz męczennicy z Salezjańskiego Oratorium w Poznaniu przy ul. Wronieckiej (12 czerwca). W tym wydaniu znajduje się uaktualniony własny kalendarz liturgiczny Rodziny Salezjańskiej na mocy Dekretu Kongregacji Kultu Bożego i Sakramentów z dnia 30 czerwca 2005 roku. Kalendarz salezjański kształtuje się następująco:

STYCZEŃ

- 15 – bł. Alojzego Variary – kapłana – wspomnienie obowiązkowe;
- 22 - bł. Laury Vicunia – dziewicy (dziewczęcia), wychowanki Zgromadzenia Córek Maryi Wspomożycielki Wiernych – wspomnienie dowolne, dla Córek Maryi Wspomożycielki Wiernych – wspomnienie obowiązkowe;
- 24 – św. Franciszka Salezego – biskupa i doktora Kościoła – patrona Zgromadzenia Salezjańskiego – święto;
- 30 – bł. Bronisława Markiewicza – kapłana, Założyciela Księży Michalitów (Zgromadzenia św. Michała Archanioła) i Sióstr Michalitek – wspomnienie dowolne;
- 31 – św. Jana Bosko – kapłana, Założyciela Zgromadzenia Salezjańskiego, Zgromadzenia Córek Maryi Wspomożycielki Wiernych i Współpracowników Salezjańskich – uroczystość;

LUTY

- 1 – wspomnienie wszystkich zmarłych salezjanów;
- 7 – bł. Piusa IX – papieża – wspomnienie dowolne;
- 9 – bł. Euzebiei Polomino Yanes – dziewicy – wspomnienie dowolne, dla Córek Maryi Wspomożycielki Wiernych – wspomnienie obowiązkowe;
- 25 – świętych Alojzego Versiglia – biskupa i Kaliksta Caravario – kapłana – pierwszych męczenników salezjańskich – święto, dla Córek Maryi Wspomożycielki Wiernych i świeckiego Instytutu Wolontariuszy św. Jana Bosko (VDB) – wspomnienie obowiązkowe;

MARZEC

- 12 – św. Alojzego Orione – kapłana – wspomnienie dowolne;
- 15 – bł. Artemidesa Zattiego – zakonnika – wspomnienie obowiązkowe, dla Córek Maryi Wspomożycielki Wiernych i świeckiego Instytutu Wolontariuszy św. Jana Bosko (VDB) – wspomnienie obowiązkowe;

MAJ

- 6 – św. Dominika Savio – młodzieńca – święto;
- 13 – św. Marii Dominiki Mazzarello – dziewicy, Współzałożycielki Zgroma-

dzenia Córek Maryi Wspomożycielki Wiernych – święto, dla Córek Maryi Wspomożycielki – uroczystość;

18 – św. Leonarda Murialdo – kapłana – wspomnienie dowolne;

24 – Maryi Wspomożycielki Wiernych – głównej patronki Zgromadzenia Salezjańskiego i Zgromadzenia Córek Maryi Wspomożycielki Wiernych – uroczystość;

29 – bł. Józefa Kowalskiego – kapłana – wspomnienie obowiązkowe, dla Córek Maryi Wspomożycielki Wiernych i świeckiego Instytutu Wolontariuszy św. Jana Bosko (VDB) – wspomnienie dowolne;

CZERWIEC

12 – bł. Franciszka Kęsego i czterech Towarzyszy Męczenników – Wychowanków Oratorium Poznańskiego: Edwarda Klinika, Jarogniewa Wojciechowskiego, Czesława Joźwiaka, Edwarda Kaźmierskiego – Wychowanków Salezjańskich – wspomnienie dowolne;

23 – św. Józefa Cafasso – kapłana – wspomnienie obowiązkowe;

LIPIEC

7 – bł. Marii Romero Meneses – dziewicy – wspomnienie dowolne, dla Córek Maryi Wspomożycielki Wiernych – wspomnienie obowiązkowe;

SIERPIEŃ

2 – bł. Augusta Czartoryskiego – kapłana – wspomnienie obowiązkowe;

WRZESIEŃ

22 – błogosławionych Józefa Calasanza – kapłana i Towarzyszy Męczenników Hiszpańskich – wspomnienie obowiązkowe, dla Instytutu Wolontariuszy św. Jana Bosko – wspomnienie dowolne;

PAŹDZIERNIK

5 – bł. Alberta Marvelliego – wyznawcy – wspomnienie dowolne (tylko dla salezjanów);

13 – bł. Aleksandry Marii da Costa – współpracownicy salezjańskiej – wspomnienie dowolne;

24 – bł. Alojzego Guanella – kapłana – wspomnienie dowolne;

25 – Rocznica poświęcenia kościoła własnego (jeśli nie jest znana dokładna data) – uroczystość;

29 – bł. Michała Rua – kapłana – wspomnienie obowiązkowe;

LISTOPAD

5 – wspomnienie zmarłych dobrodziejów;

15 – bł. Magdaleny Morano – dziewicy – wspomnienie dowolne;

25 – wspomnienie zmarłych rodziców salezjanów;

GRUDZIEN

5 – bł. Filipa Rinaldigo – kapłana, założyciela świeckiego Instytutu Wolontariuszy św. Jana Bosko (VDB) – wspomnienie obowiązkowe, dla Instytutu Wolontariuszy św. Jana Bosko – wspomnienie obowiązkowe;

8 – Niepokalanego Poczęcia Najświętszej Maryi Panny – uroczystość¹⁷.

Jak widać, najnowszy Kalendarz Liturgiczny Rodziny Salezjańskiej jest o wiele bogatszy od poprzednich: oprócz wspomnień świętych i błogosławionych zawiera również dwa formularze maryjne na następujące uroczystości: Najświętszej Dziewicy Maryi Wspomożycielki Wiernych (24 maja) i Niepokalanego Poczęcia Najświętszej Maryi Panny (8 grudnia) darzone wielkim nabożeństwem przez założyciela Zgromadzenia Salezjańskiego św. Jana Bosko. Ponadto kalendarz zawiera teksty przewidziane na uroczystość poświęcenia kościoła własnego (29 października), jeśli oczywiście nie jest znana jego dokładna data, oraz wspomnienia wszystkich zmarłych salezjanów (1 lutego), wspomnienie zmarłych dobrodziejów i członków Rodziny Salezjańskiej (5 listopada) oraz wspomnienie zmarłych rodziców salezjanów (25 listopada).

Polskie wydanie Mszału Rodziny Salezjańskiej składa się z dwóch tomów: Mszału (476 stron) i lekcjonarza (512 stron). W swej strukturze Proprium zawiera cały kanon obrzędów Mszy świętej, cztery Modlitwy Eucharystyczne, melodie wszystkich występujących w formularzach prefacji w zapisie gregoriańskim oraz przewidziane teksty modlitwy powszechnej dostosowane do poszczególnych formularzy liturgicznych. Godnym zauważenia jest fakt, że Mszał Rodziny Salezjańskiej zawiera również następujące formularze mszalne: z okazji pierwszej profesji zakonnej, jej ponowienia, profesji wieczystej, a także z okazji 25. i 50. rocznicy ślubów oraz formularze Mszy św. na różne okoliczności salezjańskiego posłannictwa, np. na spotkania animatorów i katechetów, na dni skupienia i rekolekcje z młodzieżą¹⁸.

Polska edycja Mszału została wydana w 2006 roku za zgodą władzy duchownej, to jest przełożonego wyższego – Inspektora Salezjańskiej Inspektorii Warszawskiej ks. dra Jana Niewęglowskiego SDB. Mszał został zredagowany od strony merytorycznej przez: ks. dra hab. Kazimierza Misiaszka SDB, ks. dra Jana Rusieckiego SDB i ks. dra Andrzeja Turbacza SDB; od strony muzycznej natomiast przez ks. Zbigniewa Malinowskiego i Marię Dziewanowską¹⁹. Mszał Rodziny Salezjańskiej wydany w języku polskim posiada zgodę Konferencji Episkopatu Polski i Wydawnictwa Salezjańskiego. Został on wydany do użytku wewnętrznego, gdyż jest wydaniem studyjnym.

¹⁷ Por. *Mszał Rodziny Salezjańskiej*, red. K. Misiaszek, J. Rusiecki, A. Turbacz, Wydawnictwo Salezjańskie, Warszawa 2006, s. 21-23.

¹⁸ Por. *Mszał Rodziny Salezjańskiej*, s. 471-475.

¹⁹ Por. tamże, s. 476.

6. ZAKOŃCZENIE

Każda liturgia eucharystyczna, w której wspomina się świętych i błogosławionych, nie uobecnia osoby kanonizowanej lub beatyfikowanej, tylko pamiątkę misterium paschalnego Jezusa Chrystusa. Święci i błogosławieni zaś w liturgii sprawowanej ku ich czci, jawią się jako ci, którzy w swoim życiu w sposób radykalny i doskonały naśladowali Chrystusa, dążąc do doskonałości, stając się przez to uczestnikami Jego zbawczego misterium – *ut mysterium paschale vivendo exprimat* – jak uczą dokumenty posoborowe (por. Instrukcja *Inter Oecumenici*, nr 10).

Należy w tym miejscu zaznaczyć, że najnowsze opracowanie Mszału zostało oparte o własny kalendarz liturgiczny Rodziny Salezjańskiej zatwierdzony przez Kongregację Kultu Bożego i Dyscypliny Sakramentów z dnia 30 czerwca 2005 roku (por. *Mszał Rodziny Salezjańskiej* z 2006 r.) . Rok po jego ukazaniu się Zgromadzenie Salezjańskie wzbogaciło się o 64 nowych błogosławionych, którzy nie pojawili się w omawianym opracowaniu, gdyż brak ich również we wspomnianym wyżej Mszałe. Według najnowszych danych Agencji Informacji Salezjańskiej, należy oczekiwać w najbliższej przyszłości nowo zatwierdzonego i uaktualnionego *Proprium Salezjańskiego*. Będzie to okazja do wydania nowego i uzupełnionego zarazem *Mszału Rodziny Salezjańskiej*, tym razem już nie jako wydania studyjnego z imprimatur przełożonego wyższego, ale zatwierdzonego przez Kongregację Kultu Bożego i Dyscypliny Sakramentów Świętych. Jego pojawienie się może okazać się inspiracją do powstania nowych opracowań naukowych z dziedziny liturgii i hagiografii salezjańskiej.

THE HISTORY OF THE SALESIAN MISSAL

Summary

The present research paper discusses the origins of the Salesian Family Missal. It begins with an outline of its etiology highlighting the causes of the Missal's origin. Next, the author presents the stages of its development beginning with the first and the second Salesian Family Missals, until its edition in Polish. Each of these missals was discussed in detail and characterized with regard to the contemporary calendar of the Salesian Family.

Keywords: Proprium Salesian, The Salesian Family Missal, individual liturgical calendar, saints and blessed

Nota o Autorze: ks. dr Radosław Błaszczak SDB (ur. 1976, święcenia kapłańskie 2004), odbył studia doktoranckie na Wydziale Teologicznym Uniwersytetu Opolskiego uwieńczone doktoratem z teologii w dziedzinie liturgiki. Od 2010 roku pracuje w Wyższym Seminarium Duchownym Towarzystwa Salezjańskiego w Łądzie nad Wartą w charakterze wychowawcy i wykładowcy liturgiki. Od 2012 roku jest organizatorem Łądzkich Sympozjów Liturgicznych.

Słowa kluczowe: Proprium Salezjańskie, Mszał Rodziny Salezjańskiej, kalendarz własny, święci i błogosławieni